

GÜVENLİK VE SAVUNMA STRATEJİLERİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ AYLIK BÜLTENİ

TEMMUZ 2024

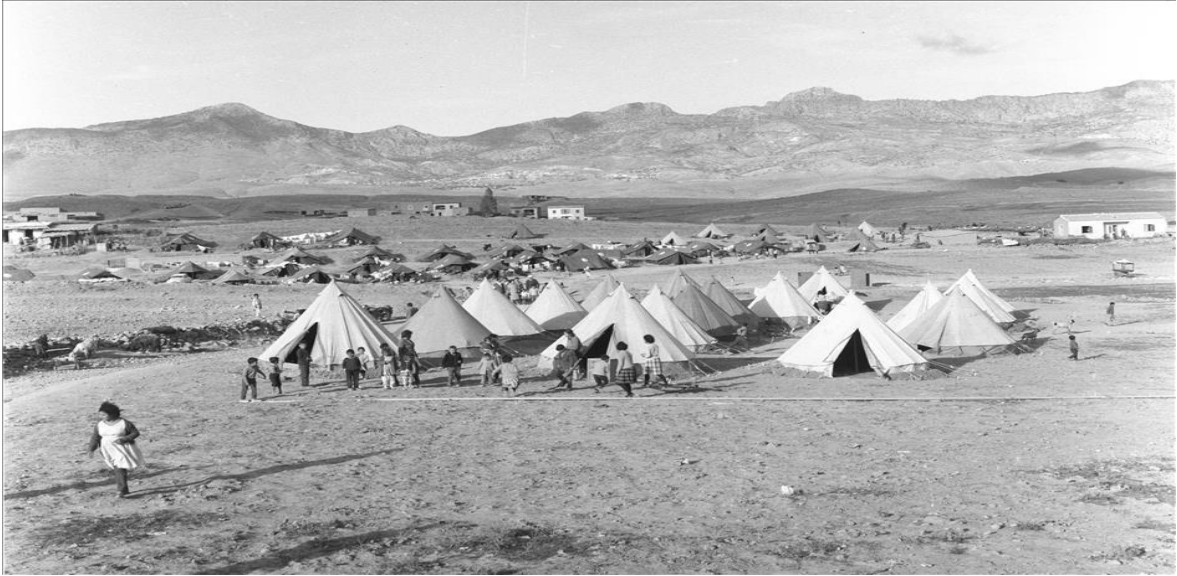

20 TEMMUZ 1974 KIBRIS BARIŞ HAREKATI'NIN 50.YIL DÖNÜMÜ

20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı, Kıbrıs adasında Türk toplumuna yönelik artan baskı ve saldırılar nedeniyle Türkiye'nin müdahale ettiği bir askeri operasyon olarak tarihe geçmiştir. Bu harekât, adada barışı ve güvenliğini sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiş ve sonucunda Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin temelleri atılmıştır.

2024 yılı, Kıbrıs Barış Harekâtı'nın 50. yıl dönümü olarak anılmaktadır. Bu önemli dönüm noktası, Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) için tarihi ve politik bir öneme sahiptir. Harekâtın yıl dönümü vesilesiyle çeşitli etkinlikler, anma törenleri ve konferanslar düzenlenmiştir. Bu etkinlikler, harekâtın tarihsel önemini, nedenlerini ve sonuçlarını ele alarak, gelecek nesillere bu önemli olayın hatırlatılmasını sağlamıştır.

KAMU KAYNAKLARININ YAPAY ZEKA TEMELLİ ÖN DENETİM SİSTEMİ (Türkiye'de Ekonomi ve Finansın Vatandaş Adına Demokratik Denetimi)

Dr. Tuncer Dabanlı¹

Malumları üzere, Demokrasi, siyasal denetimin doğrudan doğruya halkın ya da düzenli aralıklarla halkın özgürce seçtiği temsilcilerin elinde bulunduğu, toplumsal ve ekonomik durumu ne olursa olsun tüm yurttaşların eşit sayıldığı yönetim biçimidir. Demokrasini yürütülmesi için vatandaş temsil eden vekillerin, vatandaşın tümüne ait devlet kaynak ve gelirlerinin verimli biçimde kullanılması da en az seçim kadar önemli bir demokrasi unsurudur. Çünkü devlet geliri ve mülkünden oluşan kamu kaynakları bilimsel bir yaklaşımla harcanmadığı takdirde, seçimler tek başına demokrasinin yürütülmesini sağlayamayacak duruma gelmekte ve ülke yabancı kaynaklara muhtaç olmakta, sonrasında da demokrasi zaafa uğramaktadır.

Diğer yandan kamu kaynaklarının denetimi, devlet kurum ve kuruluşları ile seçilmiş vekillere verilen yetkilerle sınırlamayacak ve yeni yaklaşımlar gerektirecek kadar çok boyutlu hale gelmiştir. Özellikle 21. yüzyıldan itibaren bilim ve teknolojinin önceki dönemlere göre daha kısa sürede yenilikler ortaya çıkarması, devletlerin ekonomi ve finans kapasitesini artırarak, kamu kaynaklarının da çoğalmasına yol açmıştır. Bu nedenle Anayasal olarak her bir vatandaşa ait kamu kaynaklarının kullanılması sadece seçilmiş vekiller ve kamu kurumları tarafından denetlenebilecek bir durum olmaktan çok daha rafine sistemlere ihtiyaç duyar hale gelmiştir. Bu nedenle, günümüz Türkiye'sinde hemen her gün gündeme gelen, hazine arazileri, devlet bankası kredileri, hibe, ihale, yatırım, teşvik vb. kamu kaynağı harcama kalemlerinin mevcut vatandaşlarımızı ve gelecek nesilleri kapsayacak anlayışa dayalı metodolojilerle kullanmak ve denetlemek gerekmektedir. Bu zorunluluk doğal olarak yeni yöntem ve yasal düzenlemeler gerektiren bir sürecin de devreye girmesine yol açmaktadır.

Ancak, sorunlu olsa da uzun süreli sayılabilecek demokrasi geçmişine rağmen ekonomik ve finans kaynakları olarak dünyanın en zengin ülkesi olan Amerika Birleşik Devletleri'nde bile, tüm

¹ Hava Harp Okulu (1986) ve Hava Kurmay Akademisi Mezunu. (1998), Birleşmiş Milletler SFOR faaliyetlerinde, Boşnak-Hırvat-Sırp Karma Parlamento Faaliyetleri Gözlem Görevlisi (Bosna-Hersek BM Denetimi Yılları) (2000), İtalya'da üç yıl görevle NATO plan subayı. (2000-2003), Silahlı Kuvvetler Akademisi'nde yaklaşık 300 kurmay/müdavimin katıldığı, "Türkiye'yi Çevreleyen Tehditler ve Alınması Gereken Önlemler" makale yarışması birincisi. (2005), Roma NATO Savunma Koleji'nde, Tehditler ve Sorunlar Çözümü Kursuna katılım. (2005), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden 4 yıllık eğitim sonucu doktor unvanı "11 Eylül Sonrası Ortamda ABD Milli Güvenlik Stratejisinin, Türkiye Cumhuriyeti Milli Güvenlik Stratejisine Etkileri" teziyle. (2007)

teknolojik gelişmişliğe karşı Kamu Kaynaklarının Demokratik Denetimi'ni sağlayacak yeni önlemlerin alınmasında sorunlar yaşanmaktadır. Bir zamanlar "Tarihin Sonu" metaforuyla ABD'yi kutsallaştıran Fukuyama bile, ABD Demokrasisinin çürümüşlüğünü ortaya koyan tespitlerini gündeme getirmek zorunda kalmıştır.

ABD Başkanı Biden'ın; İngiltere'de 11-13 Haziran 2021 de katıldığı G7 Zirvesinde, Dünya Ülkelerine yönelik Demokrasinin tüm boyutlarını tamamlamayı amaçlayan özgürlük, şeffaflık, sağlık önlemleri, iklimin korunması, cinsiyet eşitliği, istihdam artırılması, ticaret sistemi, enerji, küresel vergi sistemi, gelecekteki refahın korunması, insan hakları gibi konulara yönelik çözüm öneren G 7 Sonuç Bildirgesine imza atması (1) ABD'nin kendi ülkesinde 2008 yılında yaşadığı ve dünya ülkelerinde ekonomik kaosa yol açan Finans Krizi sorunlarını çözecek nitelikte yasa çıkarmaması gerçeği ile ciddi bir çelişkidir. ABD'nin kendi demokratik sistemini yenilemesi yeterli bulamaması demokratik denetim anlamına gelmiyor. Çünkü ABD'nin kendi vatandaşlarının çıkarı için 2008 yılında Kongre'de onayladığı Dodd-Frank Yasası (2), yeni bir finans krizini engelleyecek nitelikte değil. Fukuyama'nın "Siyasi Düzen ve Siyasi Çürüme" kitabında yazdığı, " 2008'de batamayacak kadar büyük bankalar tarafından ortaya çıkarılan büyük finans riskinin geniş çapta farkına varılmasına rağmen Amerikan bankacılık sektörü 2008 'de olduğundan bile daha yoğun problemler içinde. Ancak, Dodd-Frank Yasası, finansal kuruluşların boyutlarına sıkı biçimde üst sınırlar koymak gibi basit çözümleri yok saymasının gerekçelerini, kendi menfaatlerini düşünen bankaların, yeni sert düzenlemelerin borç verme güçlerini kesintiye uğratacağı düşüncesi ve bankaların çok zengin ve güçlü olmalarının getirdiği avantajla, yüksek fiyatlı lobcilik gruplarını görevlendirerek Kongre'de yeni düzenlemeleri engellemelidir, tespiti (3) batı ülkelerinde dahi demokrasilerin, halkın çıkarını korumada zafiyetler bulunduğunu gösteren önemli bir kanıttır. Üstelik söz konusu dönemin başkanı Barack Obama, ABD vatandaşlarına en uygun seçeneği sunulduğu algısıyla Dodd-Frank Yasasını, "Birleşik Devletler finansal düzenleyici sisteminin kapsamlı bir şekilde elden geçirilmesi, Büyük Buhran'ı izleyen reformlardan bu yana görülmeyen bir ölçekte bir dönüşüm" (3) olarak tanımlayarak, finans sisteminde yeni demokratik denetim mekanizması gibi sunmuştu. Oysa, Fukuyama'nın tespit ettiği gibi Dodd-Frank Yasası, ABD vatandaşlarının çıkarları yerine, bankacılık-finance sektörlerinin çıkarlarını koruyan siyasi bir çürüme örneği olmuştur.

Bu nedenle, ABD G 7 Zirvesinde dünya ülkelerine demokrasi tavsiye etmeden önce, ABD vatandaşları adına kredi verme iznini devletten ve yasalardan alan özel bankaların kredi verme

şartlarını sağlayacak demokratik denetim niteliğindeki yeni yasalar ve sistemler için çalışmalıdır. Çünkü bankalar sahip oldukları parasal kaynakları satabilmek için meşruiyetini gerçekte ABD halkına ait olan finans satma izninden almaktadır. Bu tür siyasi çürümelerin Dodd-Frank Yasası örneğinde olduğu gibi, bankaların ve finans kurumlarının devletten güçlü bir siyasi odak olarak, ABD vatandaşlarının demokratik ekonomik haklarını gizli hamlelerle etkisiz hale getirerek, kriz zamanında da yine faturayı halka öd ettirmektedir. Covid-19 döneminde bir ayda 22 milyon insanın işsiz kalması durumunda bile bankalar para kazandığı ABD finans sisteminde vatandaşları destekleyecek hiçbir özveride bulunmadı. Oysa, demokrasi tüm tarafların ülkenin siyasi düzenini yürütmede sorumluluk almasını gerektirir.

Bu tür durumlar özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde daha somut biçimlerde, siyasi iktidar ve diğer güç odakları tarafından, anayasal olarak tüm vatandaşların sahibi olduğu kamu kaynaklarının adaletsiz biçimde kullanılması biçiminde tezahür etmektedir. Bu durum demokrasilerin zayıflayarak, ülke içindeki güç odaklarının görünmez siyasi-ekonomik güç olmasına ve vatandaş üzerinde demokratik olmayan nüfuz elde etmesine zemin hazırlamakta ve vatandaşların sorunları yasal siyasi yöneticiler dışındaki odaklarla çözmeye çalışmasına da yol açmaktadır. Böylece demokrasi içindeki görünmez yasa dışı nitelikte siyasi erk oluşmakta, şekilsel olarak demokrasi ile yönetilen ülke, aslında görünmez derebeylikler gibi yapılarla yönetilmektedir. Sonuçta gelir eşitsizliği, bir sarmal döngüsü olarak, yaşanması kaçınılmaz bir durum gibi vatandaş zihninde, sahte ekonomik bilinç oluşturulmaktadır.

Dünya Eşitsizlik Raporu'nun verilerini gözden geçirdiğimizde; ülke nüfuslarının en çok kazanan %10'luk kesiminin, ülkelerinin toplam gelirinden aldığı pay, Avrupa Birliği'nde %37, Çin'de %41, Rusya'da %46, Amerika'da %47'dir. (6) Yani, diğer bir ifade ile mevcut ekonomik sistemde, nüfusun %90'nının, ömür boyu çeşitli gerilimler yaşayarak, riskler alarak ve saatlerce emek üreterek ortaya koyduğu, ürettiği ekonomik değer yaklaşık yarısı, nüfusun sadece %10'una gelir ve zenginlik olarak gitmektedir. Bu durum dört "büyük güç" diye nitelendirdiğimiz ülkelerde aşağı yukarı benzer seviyelerdedir. Dünya genelindeyse, nüfusun %1'lik kesiminin serveti, geri kalan %99'luk kesimin servetine eşit durumdadır. (7) Dünya genelinde zaten ciddi bir eşitsizlik durumu varken, yasa dışı siyasi güç odakları, vatandaşın fakirleşmesine neden olan öldürücü darbeyi vurarak, kamu kaynaklarının vatandaşa refah katacak biçimde kullanılmasını da engelleyerek, ülke içindeki gelir eşitsizliğini artırmaktadır. Hele Türkiye gibi kamu kaynaklarının ekonomik büyümede "motor" olduğu bir ülkede, gelir eşitsizliğinin ana nedeni ile kamu kaynaklarının verimli kullanılmamasıyla direk ilişkilidir.

Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti'nde, son yayımlanan 15 Temmuz 2021 tarihli TÜİK Gelir Ve Yaşam Koşulları Araştırmasındaki verilerden (8) anlaşılacağı gibi, gelir eşitsizliği ölçeği "gini katsayısı"na göre son yıllarda Avrupa'nın görece yoksul ülkeleri olan Bulgaristan, Litvanya, Sırbistan ve Romanya'dan bile kötü durumda olmanın izahı, kamu kaynaklarının verimli ve adaletli biçimde kullanılmadığı biçiminde ifade edilebilir. Bu tür verimsiz yönetim tarzı, yeni büyük yatırımlarla sürdürülebilir halde tutulabilirse de bu tür ekonomik düzenin olduğu sistemlerde, anayasal bağlamındaki ifadesiyle, eşitlik, özgürlük ve demokrasi ister istemez çürümeye maruz kalacaktır. Bu kapsamda, Fransız Ekonomist Thomas Piketty yeni araştırmasını içeren kitabı, "Kapital ve İdeoloji"de, tespit ettiği gibi; "ister devlet, isterse serbest piyasanın ekonomik yönetimdeki bir sistem olsun, eşitsizlik ne ekonomik ne de teknolojik sorundur. Eşitsizliğin sebebi ideolojik ve politik"tir ifadesi, ülkelerin vatandaşlarının tümünün çıkarını içerecek yeni modeller geliştirilmesinin, ne denli zorunlu olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, 150 yıldır belli gelişmeler kat etmiş demokrasi anlayışında, bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle her an yeni bilgiye ulaşabilen modern insan tipolojisinin sosyal bir varlık hayatını sürdürdüğü bir ülkede, artık muhalefet düşüncesinin de içinde yer alacağı modellerle kamu kaynaklarının kullanılması kaçınılmaz hale gelmiştir. Çünkü vatandaşın hangi görüşten olursa olsun, dört yıllığına yapmış olduğu siyasi tercihin her politik tercihine de onay verdiği anlamına gelmeyecek kadar yoğun bir iletişim çağının yaşandığı toplumda, kamu yatırımları gibi konularda vatandaş görüşünü değiştirme hakkına sahip olma ihtiyacı duymaktadır. Hele Z kuşağı olarak nitelenen genç nüfus, demokrasiyi "dört yıllığına, iktidara verilen onay" olarak görmesi oldukça mantıksız bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle gelecekteki nesillerin anayasal olarak vatandaşlık hakkı olan kamu kaynaklarının, çok uzun yılları kapsayacak projelerle yürütülmesi için söz gelimi 3 milyar doları aşan projeler gibi kamu kaynaklarıyla yapılacak yatırım kararları dijital veya sandık tarzındaki kamuoyu yoklamasıyla alınmalıdır. Tabii bu konu kamu kaynaklarının demokratik yönetimi ile ilgili olan bir husus olduğundan, ayrı bir çalışma olarak ele alınmalıdır. Zaten, Nobel ödüllü ekonomist Jozeph Stiglitz, "gayri safi milli hasılayı ölçmek için artık yeni metrikler geliştirmek gerekiyor. Modern ekonomi geliri adaletli dağıtılabilir mi? Ekonomi başarısız olursa demokrasi geliri adaletli paylaşılabilir mi? Henüz, mevcut kabul edilen ölçme kriterleri, bu soruları cevaplayamıyor. Yaşadığımız her bir kriz, ekonomik performansı ve sosyal gelişmeleri doğru değerlendirmek için daha iyi araçlara ihtiyacımız olduğunu daha kuvvetli biçimde ortaya çıkarıyor." tespitiyle, bir anlamda kamu kaynaklarının demokratik yönetimi konusundaki tartışmaları bilimsel bir zemine çekmiştir. (10)

Tekrar konumuz olan Türkiye'de Ekonomi ve Finansın Vatandaş Adına Demokratik Denetimine katkı sağlayacak nitelikteki, Kamu Kaynaklarının Yapay Zekâ Temelli Ön Denetim Sistemi'ne gelirsek; Böyle bir sistem hangi parti veya partiler iktidara gelirse gelsin, kamu kaynaklarını en verimli biçimde kullanılmasını zorunlu kılacak bir sistem niteliğindedir. Türkiye Cumhuriyeti Siyasi tarihine baktığımızda gerek sağ ve gerek sol düşüncedeki partiler, muhalefette olduğu dönemlerde, "iktidara geldiğimizde, şu sorunları böyle çözeceğiz" deseler de pratik uygulamalarda zamanla siyasi çürüme kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu durum toplumsal yapının doğasında vardır. Hemen tüm ülkeler benzer sorunları yaşamaktadır. İktidar, güç ve zenginliği beraber getirmektedir. Zaten bu tür nedenlerle Demokrasi ortaya çıkmıştır. Ayrıca, Türkiye'de de diğer bazı ülkelerde olduğu gibi ekonomik kapasite son on yılda büyümüş, insanların bireysel ve kurumsal ihtiyaçları artmıştır. Bu nedenle gerek bireylerin ve gerekse toplumların çıkarlarını optimize edecek Demokratik mekanizmalara her zamankinden daha çok yoğunlukta ihtiyaç vardır. Çağımız siyasetin sadece söylem, iyi niyet ve temenni ile yapılacağı bir zaman dilimi değildir. Özellikle yapay zeka teknolojilerinin başta endüstri olmak üzere tüm sahalarda verimliliği sağlamak üzere kullanıldığı bir zaman diliminde; siyasi veya çıkar gruplarının menfaatlerinin dizginlenerek, tüm vatandaşların kamudaki anayasal menfaatlerinin adaletli biçimde korunacağı, kararların önceden belirlenmiş kriterlere göre yapay zeka algoritmaları tarafından alınacağı nitelikte denetim sistemlerine ihtiyaç vardır. Böylece, Kamu Kaynaklarının adaletli biçimde kullanılarak, daha eşit gelir dağılımı sağlanabilir, liyakate ve kriterlere göre karar verilmesi zorunlu hale getirilir ve yasa dışı kamu kaynağı kullanımları da engellenerek, Demokrasi güçlü kılınabilir.

Kamu Kaynaklarının Yapay Zeka İle Ön Denetim Sistemi'nin Ana Unsurları

1- Hazine Arazileri Yapay Zeka Ön Denetimi

- * Hazine Arazilerinin Türkiye Genelinde Envanterinin tek bir bilgi sisteminde kayıt altına alınması.
- * Envantere alınan hazine arazilerinin her yıl bölge ve değer kriterlerinin ve ederlerinin tespiti.
- * Satışa Çıkarılacak ve Ekonomiye Kazandırılacak Hazine Arazilerine yönelik, -Verimli Satış Kriterlerinin-Tespit edilerek, yapay zekâ kararıyla satma ve denetimi getirilmesi.

2- Devlet Bankaları Yapay Zekâ Kredi Kullanma Sistemi

- * Kime Ne Maksatla Kredi Verileceği Kriterlerinin Belirlenmesi-Yasalaşması ve Kamuoyunun Her Zaman Göreceği Biçimde Deklare Edilmesi (Şeffaf yönetim-denetim)

* Belirli Limitten Fazla Kredi Başvurularının Yapay Zekâ Tarafından Kararlaştırılması (Banka hedefleri, ilgili sektörde yatırımın ülkeye katkı analizi, müşteri geçmiş analiz kriterleri vb. algoritmaları çerçevesinde)

3- Hibe Destek Yapay Zekâ Denetimi

* Türkiye'nin öncelikli yatırım alanları-sektörlerinin ve stratejilerinin siyasi kararı verilmesinden sonra, endüstri-sanayi envanterinin tek merkezde bilgi sisteminde kayıt-görünüm altına alınması.

* Hibe Başvurularını Değerlendirme Kriterlerinin Tespiti ve Yapay Zekanın söz konusu kriterler göre Hibe Destek Ödemesine Karar Vermesi.

4- Teşvik Ödemeleri Yapay Zeka Denetimi

* Türkiye'nin öncelikli yatırım alanları-sektörlerinin ve stratejilerinin siyasi kararı verilmesinden sonra, endüstri-sanayi-sektör envanterinin tek merkezde bilgi sisteminde kayıt-görünüm altına alınması.

* Teşvik Başvurularını Değerlendirme Kriterlerinin Tespiti ve Yapay Zekanın söz konusu kriterler göre Teşvik Ödemesine Karar Vermesi.

5- Yatırım Planlama Yapay Zeka Denetim Sistemi (Hazine Garantiler için ayrı kriterlerle)

* Türkiye'de kamu harcamalarına yönelik bütçe oluşturulurken, tüm kamu kurum ve kuruluşları kendi önceliklerine göre ihtiyaç listesi çıkarırlar. Merkez gelen taleplerin hepsinin makul talep- ihtiyaç olduğunu kabul ederek, sadece geçmiş yıllardaki tahsis bütçeyi baz alarak yeni bütçeyi tespit eder. Meclis Onayladıktan sonra da yapılan genel kesintiden sonra veya aynı talep miktarında kaynak tahsisi onayı verir. Oysa, talebin başladığı ilk yerlerde, gerçekten talep olacak ihtiyacın, doğru bir tercih olup olmadığı analizi yapılmaz. Bu nedenle;

** Öncelikle, her kamu kurum ve kuruluşun mevcut yeterlilik durum tespiti yapılarak, yapay zeka kararlarına temel oluşturulmalı, istekler daha başlangıçtan itibaren, ön kriterleri verimlilik-etkinlik parametrelerine göre uzmanlarca tespit edilerek yapay zeka tarafından eliminasyona tabi tutulmalıdır.

** Seçim Öncesi Partilerin en fazla kaç yıllık süreç için yatırım yapabileceği ve kaç nesli kapsayacağı yasayla tesit edilmeli.

** TBMM tarafından belirlenecek bir yasayla, belli limitin üzerine çıkacak ve anayasal olarak tüm vatandaşların hakkı olan kaynaklardan harcama gerektirecek yatırımlar için referandum yapılması.

6- Kamu İhaleleri Yapay Zeka Denetim Sistemi

* Kamu İhale Kanunu'nun Tamamen Değiştirilerek, ihtiyaçları tespit edecek kamu kurum-kuruluşlarının sadece isteklerini belirteceği, bu isteklerin teknik şartnamelere yansıtılmakla görevli kamu dışı, Teklif Proje Analiz ve İhaleye Hazırlık hizmeti, yarış biçiminde bilimsel nitelikli sivil enstitü ve benzeri analiz şirketlerine verilmesi. Böylece, proje talep edenlerle, ihale şartlarını tespit eden mekanizmaların tamamen farklı odaklar tarafından yapılarak, ihtiyaç olmayacak ve proje dışı kalması gerekecek parametrelerin tespit edilerek, optimum taleple ihaleye çıkılması.

* Pazarlık usulü, Belirli İstekliler usulü gibi İhale tiplerinin kaldırılarak, önceki maddede ayrıntısı belirlenen usuller (ve uzmanlarca geliştirilecek başka usuller) çerçevesinde proje ihtiyaçları belirlenen ihalelere, her türlü yatırımcının tespit edilmiş kriterler çerçevesinde-tamamen açık eksiltme- yöntemiyle, iletişim kaynaklarından yayımlanarak yapay zekanın başvuruları değerlendirerek karar vermesi.

* Her türlü Kamu İhalesi sırasında, öncesi ve sonrasında, tüm süreçleri ve karar kriterleriyle, her an kamuoyuna yayımlanması.

7- Kamuya Personel Alımı Yapay Zeka Denetim Sistemi

* Kamu Kurum-Kuruluş-İktisadi Teşebbüslerinin kendi başlarına personel alım yetkisinin kaldırılması.

* Kamuya alınacak her türlü personelin aranan niteliklerinin kadro bazında merkezi bilgi sistemine yüklenmesi ve Kamu Personeli Alımının Ayrı Bir Merkezden Yapılması. * Kamuya alınacak personel niteliklerinin, enstitü, üniversite, teknik ve idari uzmanlarca ayrıntılı olarak tanımlanması, yapılacak tanımlarının, yapay zeka bilgi sistemlerine yüklenmesi ve alınacak personeli tamamen (mülakat kısmını da, spontane yapay zekanın tespit edeceği sorulara göre) yapay zeka tarafından belirlenmesi.

8- Üniversiteye Giriş Yapay Zeka Sınav Sistemi

* Üniversite, KPDS, ÜDS gibi sınavların, zorluk derece, amaç, kapsam, nitelik vb. üniversite ve uzmanlarca tespit edilecek ön kriterlere göre, kitapçık basılmadan (siber güvenlikleri tüm siyasi partilerin temsilcileriyle oluşturulmuş bir heyet tarafından denetlenen) spontane öğrencilerin sınav sırasında soruları tek tek göreceği, kalan zamanda istediği soruya tekrar dönebileceği özellikteki algoritmalarla oluşturulmuş, soruların yapay zeka tarafından sınav esnasında herkes için aynı sorularla saptanarak yapılması.

* Sınav sonuçlarının da yine parti temsilcilerinden uzman heyetlerin oluşturacağı heyet kontrolünde, siber güvenliği yüksek bilgisayarlarla kısa zamanda okunarak açıklanması.

9-Kamu Kaynakları Yapay Zeka Optimizasyon Sistemi

* Türkiye genelindeki her türlü malzeme-eşya-yedek parça vb. kaynaklarının optimizasyonuna ihtiyaç duyulacak alanlarının tespiti ve kamu kurum-kuruluşları arasında pahalı yeni malzeme-eşya-yedek parça yerine ihtiyaç doğrultusunda dağıtımının yapay zekâ ile yapılması.

10-Kamu Kaynakları Yapay Zeka Verimlilik Analizi Sistemi

* Kamu kaynaklarının nasıl kullanıldığına dair verimlilik analizleri. (mesela, kamu binalarında enerji kullanımı verimliliği, enerji tercihleri ve kullanım tarzı verimliliği, hafta sonları kullanılmaya ihtiyaç duyulmayan enerji kullanma modelleri, yakıt-araç tercih verimliliği gibi onlarca hususta önceden tespit edilecek kriterler çerçevesinde verimlilik analizinin yapay zeka ile yapılarak, kamu kurumlarında bulunan her türlü kaynakta optimizasyon yapılması, ve böylece gereksiz alımların da ayrıca engellenmesi.

11 -Özelleştirme Faaliyetleri Yapay Zeka Yönetim, Denetim ve Geliştirme Sistemi.

* Bir önceki 10ncu maddede belirtilen verimlilik analizleri yapılmamış, gerçek değerleri ortaya konulmamış kamu fonksiyonlarının özelleştirilmesinin engellenmesi.

* Özelleştirme faaliyetlerinde önceden belirlenmiş kriterlere göre yapay zeka tarafından doğru tespiti. Özelleştirmeye teklif veren firmalardan tercih edilecek olanın yapay zeka destekli kararlarla, kamuoyuna açık biçimde yapılması.

12 - Belediye Kaynakları Yapay Zeka Optimizasyon Sistemi.

*Belediyelere ait her türlü envanterin bilgi sistemlerine envanter olarak kaydının yapılması.

*Belediyeler arası ihtiyaç fazlası mal-malzeme-teçhizat-araç vb. dağıtılması.

13- Belediye Plan-Bütçe Yapay Zeka Ön Denetim ve Verimlilik Sistemi.

*Belediyelerin tespit ettiği ihtiyaçların doğruluk ve verimlilik analizinin önceden belirlenmiş kriterler ile, yapay zeka tespiti. *Belediye faaliyetlerinin objektif kriterlerle verimlilik analizi. Her türlü hizmet bedelinin, insan aracılı olmadan bilgi iletişim sistemleri ile yapılması. İş öncesi ve sonrası süreç, sorun giderilmesi vb. onlarca faaliyetin yapay zekalar ile tespiti. Her türlü rüşvet olabilecek süreç ve ortamların yapay zeka denetimine verilmesi.

14-Belediyeler Yapay Zeka İnsan Kaynakları Kriterleri Denetimi.

*Belediyelere alınacak her türlü personelin, mülakat ve yetenek sınavları dahil önceden belirlenmiş kriterlerle yapay zeka destekli yapılması.

15-Kamu İktisadi Teşebbüsleri Yapay Zeka Verimlilik Denetimi

*Askeri Fabrikalar da dahil olmak üzere, önemli kamu kaynağı kullanan kamu iktisadi teşebbüslerinin verimlilik analizlerinin objektif kriterler çerçevesinde yapay zeka vasıtasıyla, gerekirse kamu dışı performans-verimlilik analizi yapan firmalara bağımsız olarak yaptırılması. Halihazırda Devletin Kaynaklarını Denetleyecek Yasalar, insan kararlarına bağlı olduğundan ister istemez, her parti kendi taraflarındaki vatandaşlardan gelecek talepleri dikkate alma durumunda kalabiliyor. Bu nedenle, yukarıda kısaca izah edilen ve farklı parametrelerle daha da geliştirilebilecek yapay zeka destekli bir ÖN DENETİM sistemi oluşturulduğu takdirde, kamu kaynaklarından tasarruf edilerek, vatandaşların birey bazında hakları korunacak ve daha az parasal kaynak ile daha verimli yatırımlar yapılarak, dolaylı olarak vatandaşın bireysel gelirinin artmasına katkı sağlayacak nitelikte yatırımlar yapılacaktır. Yapay Zeka tarafından denetlenen kamu kaynaklarına ait bilgiler siyasi partilere de verilecek özel bilgisayarlarla takip edilebilecektir. Böylece, demokrasi somut olarak, vatandaşları temsil eden siyasi partilerin devlet yönetiminde daha etkin olmasına ve iktidar partilerinin kamu kaynaklarını keyfi ve verimsiz kullanma ihtimali engellenerek, Türkiye Cumhuriyeti demokrasiyle güçlenecektir.

(1) ABD Beyaz Saray Açıklaması <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/06/13/carbis-bay-g7-summit-communicue/>

(2) ABD Kongre Bilgileri <https://www.congress.gov/111/plaws/publ203/PLAW-111publ203.pdf> (The Dodd–Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act)

(3) Fukuyama Francis , Siyasi Düzen ve Siyasi Çürüme , Profil Kitap, 2018, sayfa 8,9.

(4) <https://www.nytimes.com/2009/06/18/business/18nocera.html>

(5) Paul Krugman, The New York Times, 8 Mart 2020.

(6) World Inequality Report 2018, <https://wir2018.wid.world/>

(7) Credit Suisse, 2016.

(8)TÜİK <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-ve-Yasam-Kosullari-Arastirmasi-2020-37404>

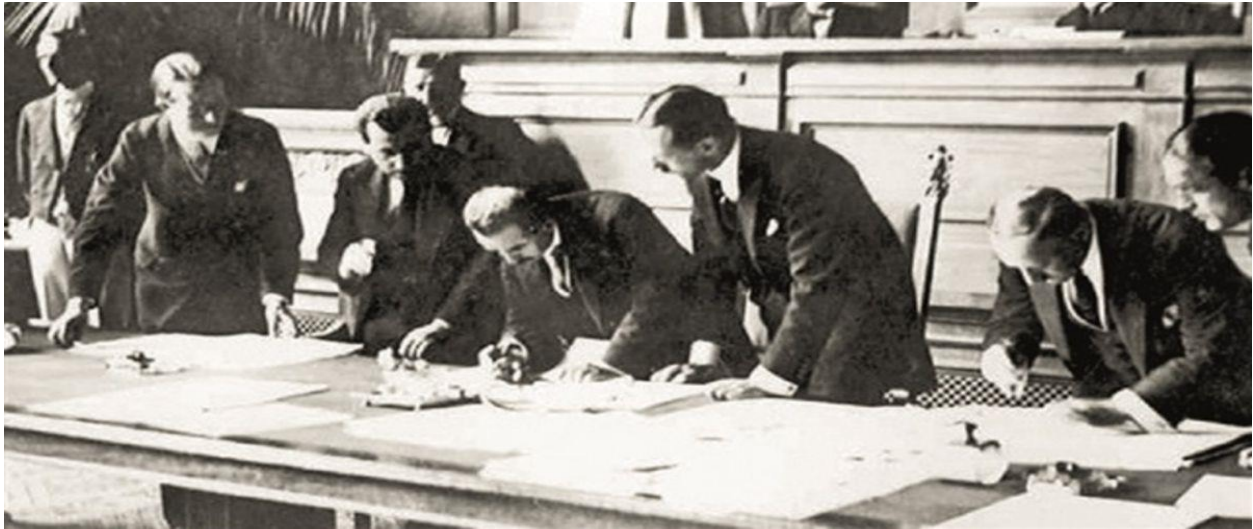
(9) https://www.dogrulukpayi.com/bulten/2019-gelir-ve-yasam-kosullari-arastirmasi-aciklandi?gelid=CjwKCAjwieuGBhAsEiwA1Ly_nR7XgNjuNtlBeQheOjoK7hww6xQuT-DocyU6YOA1o9hoEHKd6dUj3RoCw3sQAvd_BwE

(10) Stiglitz Jozeph, The Guardian, 24 Kasım 2019.

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI-24 TEMMUZ 1923

Lozan Antlaşması ya da Lozan Barış Antlaşması; Türkiye Büyük Millet Meclisi temsilcileri ile İngiltere, Fransa, SSCB, Japonya, Bulgaristan, İtalya, Romanya, Yugoslavya, Yunanistan, Belçika ve Portekiz arasında imzalanmış olan bir barış antlaşmasıdır. 1. Dünya Savaşı'nın son barış antlaşması olarak karşımıza çıkan ve bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'nin tasdiki olan Lozan Antlaşması tarihi 24 Temmuz 1923'tür.

Kaynak: <https://www.haberturk.com/lozan-antlasmasi-tarihi-maddeleri-onemi-ve-sonuclari-lozan-antlasmasi-nedir-ve-ne-zaman-imzalandi-hteg-3479646>

İsviçre'nin Lozan şehrinde imzalanan Lozan Barış Antlaşması'nda, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni İsmet Paşa önderliğinde, Sağlık Bakanı Rıza Nur ve eski İktisat Bakanı Hasan Bey temsil etmiştir. 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Antlaşması'nı Türkiye adına İsmet Paşa imzalamıştır.

4 bölüm halinde düzenlenen ve toplamda 143 maddeden oluşan Lozan Antlaşması maddelerinden bazıları:

- Türkiye – Suriye Sınırı: 1921 yılında Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması'nda çizilen sınırlar kabul edilmiştir. (1939'da Hatay'ın Türkiye Cumhuriyeti'ne katılmasıyla bugünkü şeklini almıştır.)
- Türkiye – Irak Sınırı: Musul ve Kerkük sorunu sebebiyle çözülememiştir. (1926 yılında imzalanan Ankara Antlaşması ile Musul; İngiltere mandası altındaki Irak'a bırakılmıştır.)
- Türkiye – SSCB Sınırı: 1921 yılında imzalanan Moskova ve Kars Antlaşmalarında çizilen sınırlar kabul edilmiştir.

-Türkiye – İran Sınırı: 1639 yılında imzalanan Kasr-ı Şirin Antlaşması ile belirlenen sınır aynı kalmıştır.

-Türkiye–Yunanistan Sınırı: Meriç Nehri iki ülke arasında sınır kabul edilmiştir. Yunanistan'dan savaş tazminatı olarak Karaağaç alınmıştır.

-Türkiye – Bulgaristan Sınırı: 1913 İstanbul Antlaşması ve Bulgaristan'ın 1. Dünya Savaşı sonrası imzaladığı Nöyyi Antlaşması'na uygun olarak kalmıştır.

-Adalar: Bozcaada, Gökçeada ve Tavşan Adaları Türkiye'ye, On İki Ada, Meis ve Rodos İtalya'ya, Kıbrıs İngiltere'ye, geri kalan adalar ise Yunanistan'a bırakılmıştır.

-Tüm kapitülasyonlar kaldırılmıştır.

-Boğazların yönetimi Milletler Cemiyeti'nin garantisi altında başkanlığı Türkiye'ye bırakılan uluslararası bir komisyona bırakılmıştır. (Türkiye, 1936 Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile boğazlar üzerindeki tüm denetimi sağlamıştır.)

-Türkiye'deki tüm azınlıklar Türk vatandaşı kabul edilmiştir.

-Gümlüce ve Selanik'teki Türkler ve İstanbul, Bozcaada ve Gökçeada'daki Rumlar hariç olmak kaydıyla Rumlar ile Türkler mübadele edilecektir.

-Birinci Dünya Savaşı'nın galiplerine herhangi bir tazminat ödenmeyecektir.

-Osmanlı Devleti'nin almış olduğu dış borçlar, imparatorluktan ayrılan devletlerin gelirlerine ve büyüklüklerine oranla pay edilecektir.

-1881 yılında Kurulan Duyun-i Umumiye kaldırılacaktır.

-Türkiye'de bulunan yabancı okullar, Milli Eğitim'in esaslarına göre eğitim vermeye devam edeceklerdir.

-Fener Rum Patrikhanesi, İstanbul'da kalmıştır.

Lozan Antlaşması Sonuçları

Misak-ı Milli kararları büyük oranda gerçekleştirilmiş ve gerçek bir tam bağımsızlık sağlanmıştır.

Kurtuluş Savaşı'nda kazanılan askeri zaferler, siyasi bir zaferle taçlanmışır.

Sevr Antlaşması'nın dayattığı şartlar ortadan kaldırılmıştır.

Kurulan yeni Türk devleti, İtilaf Devletleri tarafından tanınmıştır.

Lozan Antlaşması Önemi

Lozan Antlaşması; içeride ve dışarıda bağımsız yeni bir Türk devleti kurulduğunun, tüm dünya tarafından onaylandığını gösteren hukuki bir belgedir. Bu özelliği ile Lozan Barış Antlaşması; Türkiye Cumhuriyeti'nin tapu senedi olarak değerlendirilebilir.

Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/Lozan_Antla%C5%9Fmas%C4%B1#/media/Dosya:Misak-i_milli.png

Mîsâk-ı Millî'yi gösteren bir harita. Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları, büyük ölçüde, Mîsâk-ı Millî ilkeleri doğrultusunda oluşmuştur.

15 TEMMUZ DEMOKRASİ VE MİLLİ BİRLİK GÜNÜ*

15 Temmuz 2016 günü darbe girişimiyle karşı karşıya kalan Türkiye, milleti ve devletiyle omuz omuza verdiği direniş ve mücadeleyle tüm dünyaya örnek teşkil etmiştir. Türk demokrasisini hedef alan bu hain girişim, Türk halkının demokrasiyi ve seçilmiş iradeyi korumak için gösterdiği destansı direnişle geri püskürtülmüştür. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısıyla sokağa dökülen Türk milletinin gösterdiği cesaret ve kararlılıkla elde edilen bu zafer, dünyada örneği olmayan bir ruh halini ve demokrasi bilincini ortaya koymaktadır. Zaferle sonuçlanan bu anlamlı direnişi ve mücadele ruhunu toplumsal hafızada her daim diri tutmak amacıyla "15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü" her yıl özenle hazırlanan çeşitli etkinliklerle anılmaktadır.

* Kaynak: https://www.iletisim.gov.tr/turkce/stratejik_iletisim_calismalari/detaylar/15-temmuz-destani

NATO ZİRVESİ KARARLARI KAPSAMINDA UKRAYNA-RUSYA SAVAŞININ GELECEĞİ

Prof. Dr. Fahri Erenel

NATO'nun 09-11 Temmuz 2024 tarihleri arasında ABD'de gerçekleştirdiği NATO Liderler zirvesi'nin yapılış şekli, liderlerin beyanları, basın toplantıları ve sonuç bildirgesi ABD'nin çok kutupluluğa doğru evrilme emareleri gösteren dünyayı tekrar soğuk savaş döneminde olduğu gibi iki kutba bölerek hegemonyasını sürdürme gayretinin izlerini taşıdığı görülmektedir.

Çok kutuplu bir dünyayı karşısına almak istemeyen ve her bir kutbu ayrı bir düşman olarak tanımlayarak NATO'yu ve birlikte hareket ettiği müttefiklerini konsolide etmekte zorlanacağını ve bu kutuplarla ayrı ayrı güç mücadelesine girmeyi riskli gören ABD'nin iki kutup arasında kırmızı çizgiyi çekme çabalarının biraz daha keskinleştiği bir zirve olduğu söylenebilir.

32 NATO ülkesi ile birlikte, Ukrayna, Yeni Zelanda, Güney Kore, Avustralya ve Japonya liderleri ile AB liderliğinin de katılması ile NATO'nun resmiyette olmasa da üye sayısını 38 'ye çıkardığının netleştiği bir zirve gözü ile bakılmalıdır bu zirveye. Yakında İsrail, GKRY ve Gürcistan'ı da eklediğimizde sayının 41 olması kuvvetle muhtemeldir. Bu ülkelere Filipinler, Pasifikteki bazı ada devletlerini de ekleyebiliriz.

Bir tarafta 40 üzerinde ülkeden oluşan bir kutup, diğer tarafta ise zirve sonuç bildirgesinde doğrudan tehdit olarak adlandırılan Rusya dışında adları açıkça belirtilen Çin, Belarus, Kuzey Kore ve İran. Diğer kutbu sadece 5 ülke olarak saymak son derece hatalı olacaktır. Şanghay İşbirliği Örgütü ve BRİCS üyelerini de bu kutup içinde saymanın uygun olacağı değerlendirilmektedir. Bu kutba bazı Orta ve Güney Amerika ülkeleri, başta Vietnam olmak üzere uzak doğu ülkeleri, başta Afrika'nın Sahel bölgesi ülkeleri olmak üzere çok sayıda sözde bağımsız olmalarına rağmen sömürülmeye devan edilen çok sayıda Afrika ülkesini 'de eklemek uygun olabilecektir. Dünya'da en fazla nüfusa sahip Hindistan'ın ABD tarafından kendi kutuplarına dahil olması için ikna çabalarının sonuç vermediği ortadadır. NATO zirvesi devam ederken Hindistan Başbakanı'nın Rusya ziyareti derinlikli analiz gerektiren bir gelişmedir.

u defa ABD'nin işinin çok zor olacağını belirtmek gerekmektedir. İki kutup olabilir. Ancak, şartlar yaşanmış soğuk savaş dönemi öncesi şartlarından her açıdan çok farklıdır. Bu defa ABD'nin karşısında sadece SSCB ve Varşova Paktını oluşturan Avrupa ülkeleri yerine milli güç unsurları açısından son derece etkili çok sayıda ülke bulunmaktadır. Başta Çin ve Rusya teknolojik anlamda ABD'yi ciddi olarak zorlamaktadırlar. Nükleer güç olarak bir tarafta ABD, İngiltere ve Fransa

bulunurken (İsrail'i de bu ülkelere ekleyebiliriz) diğer tarafta Rusya, Çin, Kuzey Kore bulunmaktadır. Bu ülkelere İran'ı da ekleyebiliriz. Geriye nükleer silah sahibi Pakistan ve Hindistan kalmaktadır. Bu ülkelerin gelişmelere göre saflarını seçebileceklerini öngörmenin mümkün olabileceğini söyleyebiliriz. Çin, Rusya, İran ve Kuzey Kore'nin balistik ve hipersonik füze üstünlüklerini de dikkate almak gerekir. Son sözü söyleyecek olanın, yapay zeka sistemleri ve bu sistemlerin her türlü alana entegrasyonu, siber güvenlik ve saldırı imkan ve kabiliyeti, uzay ve okyanus altından geçen fiber optik kabloların etkisiz hale getirilmesi ve bilişsel savaş kabiliyeti olacağı aşikar gibidir.

NATO'nun 2030 Multi-Domain Ops Konsepti kapsamında, savaş alanları (domain) içerisine kara, hava, deniz, uzay ve sibere ilave olarak bilişsel (cognitive) boyutun da altıncı boyut olarak dâhil etmesi bilişsel savaşın artan önemini göstermektedir.

Hatta NATO'nun kuruluş anlaşması olan Washington anlaşmasının bugüne kadara hiçbir işe yaramamış olan ve hep söylemde kalan, ABD'nin adeta emri ile bir defa Afganistan'da uygulanan meşhur 4 ve 5. maddelerin kapsamlarının genişletilmelerinin de an meselesi olduğu öngörülebilir. NATO eşittir AB olduğunu dikkate aldığımızda AB'nin Ukrayna ve Moldova ile müzakereleri başlatma, Gürcistan'ı da gerçek bir Avrupa ülkesi haline getirme yönünde aldıkları kararı açıklamasını da bu kapsamda görmek gerekmektedir. Hedef Rusya'yı çevrelemektir. Rusya'nın yakın çevre doktrinini işlemeze hale getirerek müdahalede bulunmaya zorlamanın ve bölgeyi istikrarsızlaştırarak nihayetinde Rusya'nın parçalanmasını sağlamanın öncelikli strateji olduğu bilinmektedir.

Tabi bu öngörülerin hangi istikamette gelişme göstereceğini ABD'de Kasım ayında yapılacak seçim sonuçlarına bağlı olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Biden devam ederse son zirve kararlarının uygulanacağı kesin gibidir. Ya Trump kazanırsa ne olacaktır? Zirve kararları tamamen veya kısmen değiştirilerek uygulanabileceği gibi iptal edilebilecek maddeleri de olabilecektir. Bu nedenle Kasım seçimleri sonuçlanana kadar zirve kararlarının uygulanmasında üye ülkelerin tereddüt yaşayabileceği aşıkardır.

Trump'ın kendisine sorulan bir soru üzerine ben başkan olsaydım "Bu savaşa engel olurum" ve Başkan seçildikten sonra ise bu savaşı bitirme planı açıklaması dikkate değerdir. Bu plan kapsamında , her iki ülkenin hızlı bir şekilde müzakere masasına oturmalarının önemli olduğu, "Ukraynalılara 'Masaya gelmelisiniz, eğer masaya gelmezseniz ABD'den gelen destek kuruyacaktır', Rusya Devlet Başkanı Putin'e de, 'Masaya gelmek zorundasınız ve eğer masaya gelmezseniz, Ukraynalılara sizi sahada öldürmeleri için gereken her şeyi vereceğiz' ifadelerinin

iletileceği” açıklaması yapılmıştır (<https://www.ekonomim.com/dunya/trumpin-ukrayna-plani-rusya-ile-muzakere-yoksa-silah-destegi-de-yok-haberi-750820>)

Seçim süreci sonunda Trump’ın kazanacak olmasının Avrupa güvenlik mimarisinde ciddi açılara yol açabileceği endişesi NATO’nun Avrupalı üyelerinde hâkim olmaya başlamıştır. Hatta Trump’ın daha da ileri giderek NATO’yu ortadan kaldırma ihtimalide söz konusu olabilir. Bu ihtimali dikkate alan Başta Almanya olmak üzere bazı Avrupa ülkelerinin, ülke topyekûn savunması kapsamında tedbirler aldıkları ve almaya devam ettikleri gözlemlenmektedir.

Zirve sonuç bildirgesinde; “Ukrayna’yı NATO üyeliği de dahil olmak üzere tam Avrupa-Atlantik entegrasyonuna giden geri dönüşü olmayan yolda destekleme, Ukrayna’ya gelecek yıl için 40 milyar dolarlık askeri yardım finansmanı sağlama ve Ukrayna’nın geleceği NATO’dur” açıklamaları NATO’nun bir bütün olarak Ukrayna’ya desteğinin artarak devam edeceğinin işareti olarak yer almış ve bu durumun Ukrayna’yı moral olarak olumlu yönde etkilediğini söyleyebiliriz.

Ayrıca, ABD tarafından yapılan soğuk savaştan sonra ilk kez Almanya’ya seyir füzeleri yerleştirileceği (2500 km menzilli) ve Danimarka ile Hollanda’nın Ukrayna’ya yaz ayları içinde F-16 savaş uçaklarını teslim etmeye başlayacakları yönündeki açıklamaları da Ukrayna’ya desteğin her yönden devam edeceğinin ve savaşın Rusya derinliklerine taşınacağına göstergeleri olarak görülebilir.

NATO zirvesi kararları ve zirve sırasında yapılan açıklamalar, ABD seçim sonucunda Trump’ın seçilmesinin yaratabileceği risk dikkate alınarak, Ukrayna-Rusya savaşına Rusya’yı masaya oturmaya zorlayacak şekilde Ukrayna açısından hız kazandırılması, ateş üstünlüğünün ve sürekliliğinin sağlanması, savaşın hedef gözetmeksizin Rusya derinliklerine taşınmasının hedeflendiği analizi yapılabilir. Bu suretle olası bir masaya oturma durumu öncesinde en azından bir kısım toprakların geri alınması ile masaya moralli oturma hedeflendiği söylenebilir.

Savaşın başladığı günden bugüne kadar Ukrayna 119 bin kilometrekare toprak kaybetmiştir.42 bin kilometrekare ile Kırım’da eklendiğinde toplam toprak kaybı 161 bin kilometrekareye ulaşmaktadır. Toprak kaybı ülke toplam topraklarının %27’sine ulaşmış durumdadır (Oksijen Gazetesi’nin 15-16 Haziran 2024 tarihli sayısı s:15). Her geçen gün bu kayba eklemelerin olduğu gerçektir. Ukrayna’nın önünde toprak kaybı ciddi bir orana ulaşmış durumdadır. Her türlü takviye Ukrayna’nın kayıplarını telafi etmesi için yeterli olmayacağı düşünülmektedir.

Ateşkes ve sonra da barış görüşmeleri için masaya oturulduğu varsayıldığında ise kaybedilen nitelikli insan gücü, ülkenin yeniden imarı vb. çok ciddi sorunlarla karşı karşıya kalınacağı

aşıkardır. Günümüz değerlendirmelerine göre Ukrayna'nın bugün barış olması halinde yeniden inşası için ihtiyaç duyulan miktarın 486 milyar dolar olabileceği tahmin edilmektedir (Oksijen Gazetesi'nin 15-16 Haziran 2024 tarihli sayısı s:15).

Savaşın başladığı tarihten bu yana batı ülkelerinin dondurduğu yaklaşık 300 milyar dolarlık Rus varlığının tamamı bu maksatla kullanılsa bile yeniden inşa maliyetini karşılamaktan uzaktır. Kaldı ki G7 ülkelerinin 13-15 Haziran 2024 tarihli toplantılarında aldıkları Rusya'nın dondurulan varlıklarından 50 milyar dolar kredi verme kararlarının ateşkesi zora soktuğunu da belirtmek gerekmektedir. Yeniden inşa maliyetini kimin karşılayacağı belli değildir. Trump'ın seçilmesi halinde ise yeniden inşa maliyetinin nasıl karşılanacağı konusunda tam bir belirsizliğin oluşacağı kesin gibidir. Rusya'nın ateşkes ve barış görüşmelerine başlaması halinde bu varlıklarının iadesini şart olarak ortaya koyması beklenmelidir.

İş Ukrayna'ya ileri teknoloji ürünü askeri araç, gereç ve mühimmatı vermenin ötesinde çok daha derinlikli bir anlam ifade etmektedir. ABD ve kuyruğuna takılan İngiltere Fransa ve Almanya başta olmak üzere bazı Avrupa ülkeleri yok olmakta olan bir ülkenin ve kaybedilen insanların üzerlerine bulaşmış kanlarını silecek yer bulamamaktadırlar. Yardım adı altında vicdanlarını rahatlatmanın peşindedirler. Eski Almanya Şansölyesi Merkel'in "Minsk Anlaşması Putin'i uyutmak üzere hazırlanmış bir belge "açıklaması tam anlamı ile bir savaş suçudur.

ABD ve Avrupa, elbirliği ile Ukrayna'yı yok olmaya sürüklemişlerdir. Aslında bu süreç SSCB sonrası bağımsızlığını kazanan Ukrayna'nın elindeki nükleer silahların koşulsuz Rusya'ya devrini öngören Budapeşte anlaşması ile başlamış, Ukrayna'nın nükleer silah sahibi Rusya önünde kolu ve kanadı adeta kırılmıştır. Bu silahların Ukrayna'nın elinde kalması halinde Rusya'nın Ukrayna'ya savaş açma ve topraklarını işgal etme cesaretini gösteremeyeceği öngörülebilir.

Diğer taraftan Avrupa'nın savaşın ilk 2 yılını ekonomik anlamda doğrudan olmasa da dolaylı etkilenecek geçirdiği, yaşam maliyetlerinin giderek arttığı görülmektedir. Avrupa'da aşırı sağ partilerin yükselişinde artan ve artmakta olan yaşam maliyetinin payı olduğu yadsınamaz. Bu gelişmeler Avrupa ülkelerinin ekonomi politikalarını etkileyebilir. Bu durum ise Ukrayna'ya verilen destekte azalmaya yol açabilir. Savaşın uzamasının bu tür bir riske yol açabilme ihtimali göz ardı edilmemelidir.

Savaşın uzamasının gıda arzı ve güvenliği, enerji güvenliği ve gübre tedariki konusunda sorunların artmasına neden olabileceği değerlendirilmektedir. Rusya ve Belarus'un Dünya gübre ihtiyacının

yaklaşık %20'sini karşılamakta oluşunun da tarımsal üretimi giderek zorlayacağı ve maliyetlerin artacağı da öngörülmektedir.

NATO zirvesi sonucu alınan kararların savaşın şiddetlenmesi, buna bağlı olarak artacak asker ve sivil ölümleri, tahrip edilecek alt yapı, yaşanamaz hale getirilen çevre vb. dışında bir sonuç üretmeyeceği aşıkardır. Diğer taraftan savaşın sonlandırılmasının -her ne kadar Trump zorlamaya dayalı bir plan açıklamış olsa da- kolay olmayacağı açıktır. Her iki tarafın talepleri gece -gündüz kadar farklıdır. Ukrayna, Kırım dahil işgal edilen topraklardan Rusya'nın tamamen çekilmesini isterken, Rusya'nın çok sayıda can kaybı ile yüksek askeri ve ekonomik maliyete maliyeti göze alarak ele geçirdiği topraklardan çıkmak gibi bir niyetinin olmadığı ortadadır. Ukrayna'nın silahsızlandırılmış statüde tampon bir ülke konumuna getirilmesini şart olarak ortaya koyan Rusya'ya cevap son NATO zirvesi sonuç bildirgesi ile verilmiştir. "Ukrayna'nın Geleceği NATO'dur".

Batı'nın Ukrayna'ya destek için sürdürmekte olduğu kararlı tutumun kısa vadede değişmesi öngörülmemektedir. NATO zirvesinde verilen kararlılık mesajları bu durumu destekler niteliktedir. Rusya'nın nispi ölçüde de başarı sağlamış olmasını ve durum üstünlüğü tesisi etmiş olmasını Avrupa Güvenliği için yaşamsal tehdit olarak algılamaktadırlar.

Savaş aslında mevzi cephe savaşlarına dönmüş durumdadır. Saldırıları olmakla birlikte, bu saldırıların,

-Rusya açısından, "ele geçirdiği alanları daha uygun şartlarda korumak (tahkimat, mayın ve diğer engellerle), alt yapı tesislerine zarar vererek Ukrayna'nın dayanıklılık gücünü zayıflatmak, asker temininde güçlük yaşayan Ukrayna ordusunun personel zayıyatını arttırarak yeni asker alma faaliyetlerini olumsuz etkilemek ve tam mevcutlu birlik sayısını asgariye düşürmek",

-Ukrayna açısından, "Rusya'nın yeni topraklar ele geçirmesini önleyici tedbirler almak, belirli bölgelere tahkimat vb. engel sistemlerini yerleştirmek, F-16 savaş uçakları gelinceye kadar mevcut sınırları korumak, F-16'ların kullanılmaya başlanması ile birlikte hava üstünlüğü tesisine çalışarak mahdut hedefli taarruzlarla karşı taarruz için çıkış noktası olabilecek bölgeleri ele geçirmek ve kontrol altına almak, hava üstünlüğünü hava savunma sistemini güçlendirerek geliştirmek, Rusya iç kesimlerine başta askeri hedefler olmak üzere kritik alt yapı ve tesislere uzun menzilli füzeler ile Rusya'nın dikkatinin iç bölgelere yoğunlaşmasını sağlamak, Karadeniz'de otonom sistemlerle Rus donanmasına zarar vermeye ve donanmasından faydalanmasını

engellemeye devam etmek” şeklinde özetlenebilecek bir strateji ile yürütülmeye devam edilebileceği değerlendirilmektedir.

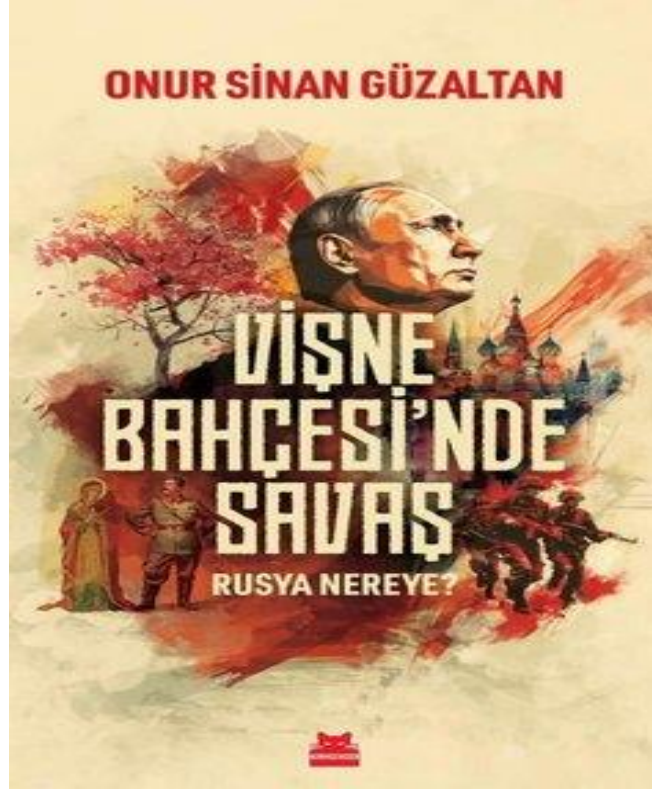
NATO zirvesinde Gazze konusundan Sayın Cumhurbaşkanı'nın çabaları ve basın toplantısında gündeme getirmeleri dışında söz edilmemesi batının ikircikli yüzünü bir kez daha gözler önüne sermiştir. Avrupa'nın göbeğinde 11 Temmuz 1995'te, Srebrenitsa güvenli bölge ilan edilmesine ve Hollanda birlikleri koruma için görevlendirilmesine rağmen Sırp Birliklerin bölgeye girmesine ses çıkarmayan, en az 8137 Müslüman Boşnak'ın katledilmesini izleyen Avrupa'nın kendi güvenliğini tehdit etmeyen ve Müslüman olan Filistinlilerin katledilmesine sesini çıkarmamasında yadırganacak bir durum bulunmamaktadır. Aynen Bosna'da BM tarafından güvenli bölge ilan edilen Srebrenitsa nasıl katliam yapıldı ise bugün de İsrail güvenli bölge ilan ederek Gazzelilerin yerleşmesine izin verdiği bölgelerde dahi hedef gözetmeksizin katliama devam etmektedir.

Trump'a suikast girişimi olmasının ABD seçimlerinde Trump'a avantaj sağlayacağı öngörülmektedir. Seçimin kazananı büyük ihtimalle Trump olacaktır. Bu durumun ise Trump'ın Ukrayna-Rusya savaşı için hazırladığı planın hayata geçme ihtimalini güçlendirdiğini söyleyebiliriz. Rusya, planın hayata geçmesi öncesinde elini güçlendirmek için harekate son bir hamle ile hız kazandırabilir ve kazanımlarını genişletebilir.

Heredot'a ait olduğu söylene de Lidya Kralı Krezüs'ün diğer ismi ile Karun'a ait olduğu belirlenen “Barışta, oğullar babalarını gömer, savaşta babalar oğullarını” sözünü tarihte söylenmiş bir söz olarak kaldığı aşikardır. Günümüzde şiddeti artan ve kural tanımazlığı ile insani güvenliği yok eden savaş ortamında anneler, çocuklar, yaşlılar, babalar ve oğullar artık birbirlerini bile gömemiyorlar.

KİTAP TAVSİYESİ

Rusya, 1917 Ekim Devrimi'nden sonra bir kez daha tarihin akışına müdahale etti.

Ukrayna'da başlayan anlaşmazlık kısa süre içerisinde Rusya ile Batı arasında şiddetli bir savaşa dönüştü.

Dünyayı adeta ikiye bölen savaş, sadece askeri değil ekonomik, siyasi, diplomatik ve kültürel alanlarda derinleşerek sürüyor.

Kazanılan ve kaybedilen her cephe, dünyanın kaderini yakından ilgilendiriyor.

Peki Ruslar bu gelişmelere nasıl bakıyor?

Rusya'da siyasetin bileşenleri milliyetçiler, Avrasyacılar, komünistler ve Kilise Rusya'nın ve dünyanın gidişatını nasıl değerlendiriyor?

Moskova yeni bir ideolojik dönüşüme mi hazırlanıyor?

Kremlin'in penceresinden Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Avrupa'yla ilişkiler nasıl gözüküyor?

Rusya ile Batı arasındaki savaşta Türkiye'nin siyasetleri nasıl değerlendiriliyor?

Sovyetler Birliği tecrübesine dönüş mümkün mü?

Milliyetçiler, Avrasyacılar ve komünistler arasında ittifak olasılığı var mı?

Kilise Rusya siyasetinde nasıl bir rol oynuyor?

Çin'in Kuşak ve Yol Projesi Rusya'da nasıl karşılanıyor?

Yeni Dünya Rusya için ne anlam ifade ediyor?

Rusya'nın İslam dünyasına yönelik stratejisi neleri içeriyor?

Cephe hattında neler yaşanıyor?

Kitabın yazarı, Rusya'nın dünü, bugünü ve geleceğiyle ilgili soruların cevaplarını Aleksandr Dugin ve Sergey Glazyev başta olmak üzere Rusya'nın önde gelen düşünür, siyasetçi, ekonomist, din adamı ve gazetecilerinde ararken diğer yandan Moskova ve savaşın sürdüğü cephe hattından gözlemlerini edebi bir dille aktarıyor.

Dünyanın gidişatını anlamak ve Rusya'nın kapısını aralamak isteyenlere...